

E.T.A.
HOFFMANN

Părerile despre viață ale motanului Murr

împreună cu fragmente din biografia
capelmaistrului Johannes Kreisler,
alcătuită din foi de maculatură răzlețe

Editate de E.T.A. Hoffmann (1820-1822)

Traducere din limba germană
și note de Valeria Sadoveanu

POLIROM
2020

Cuprins

VOLUMUL ÎNȚI

<i>Cuvînt-înalnte din partea editorului.....</i>	<i>7</i>
<i>Prefața autorului.....</i>	<i>11</i>
<i>Cuvînt-înalnte.....</i>	<i>13</i>

Partea întîi

Senzația existenței	15
---------------------------	----

Partea a doua

Un tînăr capătă experiența vieții	127
---	-----

VOLUMUL AL DOILEA

Partea a treia

Lunile de ucenicie	265
--------------------------	-----

Partea a patra

Consecințele binefăcătoare ale unei culturi superioare	423
<i>Post-scriptum al editorului.....</i>	<i>513</i>

Kreisler, care în timpul lecțiilor era răbdarea personificată, începu din nou aria pe care o studia prințesa. Dar oricît se străduia Hedwiga și oricît încerca Kreisler s-o ajute, prințesa pierdea tactul și tonul, făcînd greșeli peste greșeli, pînă cînd, roșind ca para focului, sări de pe scaun și fugi la fereastră, ca și cum ar fi vrut să privească parcul. Kreisler avu impresia că prințesa plînge și prima lui lecție, la fel ca întreaga scenă, i se păru destul de penibilă. Nu-i rămînea decît să încerce, tot prin muzică, să alunge acel duh antimuzical și vrăjmaș care părea că o tulburase pe prințesă. De aceea, execută la pian tot felul de melodii, făcînd variații pe tema celor mai cunoscute arii, în atîtea forme contrapunctice și cu atîtea înflorituri melismatice, că pînă la urmă se minună singur cît de încîntător știe să cînte la pian, uitînd și de prințesă, și de loanele ei.

— Ce frumos arată Stîncea Uliilor în lumina asfințitului, rosti Hedwiga fără a întoarce capul.

Kreisler tocmai era preocupat de o disonanță pe care, firește, trebuia s-o rezolve; n-avea cînd să admire, împreună cu prințesa, Stîncea Uliilor și apusul de soare.

— Crezi că mai există undeva pe lumea asta un loc mai frumos decît Sieghartshof al nostru? întrebă prințesa mai tare și mai apăsător.

După ce făcu să răsune un energic acord final, Kreisler fu nevoit să se ducă la fereastră, lîngă Hedwiga, supunîndu-se politicoșii poruncii de a face conversație.

— Într-adevăr, prințesă, zise el, parcul este minunat. Îmi place mai ales că toți arborii au frunzișul verde, ceea ce admir și ador la toți copacii, la toate tufișurile și la toate firele de iarbă. În fiecare primăvară îi mulțumesc celui Alotputernic că frunzișul este iarăși verde, și nu

roșu, ceea ce nu pot suferi în tablouri și nu se întâlnește la peisagiștii mari, ca de pildă la Claude Lorrain, sau la Berghem, ba nici chiar la Hackert, care se mărginește să-și pudreze doar puțin pajiștile.

Kreisler se pregătea să-și urmeze vorba, dar, zărind în oglinda fixată lângă fereastră chipul livid și răvășit al prințesei, amuți străbătut de un fior care-i îngheță inima.

Într-un târziu, prințesa rupse tăcerea. Fără a întoarce capul și continuînd să privească afară, spuse pe un ton mișcător, care trăda o profundă tristețe:

— Văd că soarta vrea să-ți apar întotdeauna ca urmărită de niște năluciri bizare, aș spune chiar tulburată, ca o proastă, dîndu-ți astfel prilejul să încerci asupra mea umorul dumitale mușcător. A venit vremea să te lămuresc de ce dumneata ești persoana la vederea căreia sînt cuprinsă de o stare asemănătoare unei crize nervoase, pricinuite de o febră puternică. Vei afla tot. O mărturisire sinceră îmi va ușura sufletul, făcînd totodată cu putință să rabd a te vedea, ca și prezența dumitale. Atunci cînd te-am întâlnit înțîia oară, în parc, ființa și toată purtarea dumitale m-au umplut de o groază de nedescris – nici eu nu știam de ce. Adevărul este că o amintire din prima mea copilărie m-a copleșit deodată, cu toată spaima ei. Mai târziu, această amintire a luat forma precisă a unui vis ciudat. La curtea noastră era un pictor, Ettlinger, pe care atît prințul, cît și prințesa îl prețuiau mult, căci avea un talent cu adevărat extraordinar. În galerie ai să găsești picturi minunate făcute de mîna lui, și în toate tablourile ai s-o vezi pe prințesă sub chipul unuia sau altuia dintre personajele grupurilor istorice. Cea mai frumoasă pictură, însă, care stîrnește admirația

„Ce-i cu tine? De ce ești atît de palid, de ce-ți ard ochii, de ce te încrunți la mine?... Mi-e frică! O, fii bun, cum ai fost mai înainte... mai desenează-mi niște poze colorate frumos...” Leonhard a sărit deodată spre mine, izbucnind într-un hohot de rîs care semăna cu un nechezat, în timp ce un lant cu care părea încins zăngănea în urma lui. Lăsîndu-se pe genunchi în fața mea, mi-a spus cu glas răgușit: „Ho, ho... prințesă mică!... Poze colorate, zici...? Da, abia acum pot să pictez bine... Am să-ți pictez un tablou și pe frumoasa ta mămică... Nu-i așa că ai o mămică frumoasă? Numai roag-o să nu mă mai transforme iarăși... nu vreau să flu acel om nenorocit care se numea Leonhard Ettlinger... Acela a murit de mult. Eu sînt uliul roș și pot să pictez după ce măninc raze de culori... Da, pot să pictez dacă, în loc de vernis¹, am sînge fierbinte, dintr-o inimă vie... Îmi trebuie sîngele inimioarei tale, prințesă!”. Cu aceste cuvinte, m-a tras la el și mi-a dezvelit gîtul. Mi s-a părut că vîd lucind în mîna lui lama unui cuțitaș. La țipătul meu de groază, slujitorii au alergat și s-au năpustit asupra nebunului, care însă i-a trîntit la pămînt cu o putere de uriaș. În aceeași clipă, s-a auzit un zăngănit și pași zgomotoși care urcau în grabă scările. Un bărbat înalt și voinic a năvălit în cameră, strigînd: „Isuse, mi-a scăpat! Isuse, ce nenorocire! Am să-ți arăt eu ție, diavole!”. Zărindu-l, nebunul a părut că-și pierde dintr-odată toate puterile și a căzut, urlînd. Servitorii l-au legat cu lanțurile aduse de omul acela și l-au scos afară, în timp ce Leonhard urla înfiorător, ca o fiară prinsă în capcană.

1. Solutie colorată a unor substanțe rășinoase sau bituminoase, care, aplicată pe anumite obiecte, formează un strat ornamental sau protector.

Îți poți închipui ce impresie distrugătoare a făcut această scenă groaznică asupra unui copil de patru ani. Au încercat să mă liniștească și să-mi explice ce înseamnă a fi nebun. Deși nu înțelegeam prea bine, totuși, am avut un fior de spaimă pe care-l simt și acum când văd un nebun sau când mă gândesc numai la această stare groaznică, asemănătoare unui chin veșnic, fără clipă de răgaz. Dumneata, Kreisler, semeni cu nefericitul acela, de parcă i-ai fi frate. Îndee-sebi privirea dumitale, adeseori atît de ciudată, îmi amintește foarte mult de Leonhard. Iată ce m-a tulburat cînd te-am văzut întîia oară și iată ce mă neliniștește, mă înspăimîntă și acum, cînd mă aflu în prezența dumitale.

Kreisler, adînc zguduit, stătea nemișcat, incapabil să scoată o vorbă. De multă vreme îl urmărea ideea fixă că nebunia îl pîndește, asemenea unei fiare ahtiate de pradă, care-l va sfîșia într-o zi. Aceeași groază, care o cutremurase pe prințesă la vederea lui, o simțea acum față de sine; se lupta cu gîndul înfiorător că el însuși, într-un acces de nebunie, voise s-o omoare pe Hedwiga.

După cîteva clipe de tăcere, prințesa își urmă povestirea:

— Bietul Leonhard era îndrăgostit în taină de mama mea. Această dragoste, prin ea însăși o nebunie, a izbucnit pînă la urmă în furie și demență.

— Așadar, rosti Kreisler blînd și moale, cum îi era obiceiul după ce se potolea în el o furtună, așadar, în pieptul lui Leonhard nu răsărise încă dragostea artistului...

— Ce vrei să spui cu asta, Kreisler? întrebă prințesa, întorcîndu-se brusc.

Zimbind blînd, Kreisler răspunse:

— Am auzit cîndva, într-o comedie foarte nostimă¹, pe un servitor hitru adresîndu-se actorilor cu următoarele cuvinte: „Voi, oameni buni și muzicanți proști!”. Auzind aceste cuvinte, am și împărțit, ca la Judecata de Apoi, toți oamenii în două grupe diferite: cea dintîi, alcătuită din oameni buni care sînt artiști proști, sau mai bine zîs, nu sînt artiști deloc, iar cea de-a doua alcătuită din adevărații artiști. Dar nu voiam să osîndesc pe nimeni la chinurile veșnice, ci, dimpotrivă, doream să fie toți fericiți, fiecare în felul lui. Oamenii buni se îndrăgostesc ușor de doi ochi frumoși, își întind brațele spre flîntă aceea plăcută, pe chipul căreia strălucesc ochii de care vorbeam, o strîng pe iubită în cercuri tot mai înguste, ce se transformă pînă la urmă în verigheta pe care o pun în degetul iubitei ca *pars pro toto*². Dumneavoastră, prințesă, știți ceva latinește – așadar, ca *pars pro toto*, ca o verigă a lanțului de care trag mereu, pînă ce închid simbolul amorului lor în temnița căsătoriei. Apoi încep să strige pe un ton cu totul exaltat: „O, Dumnezeu!” sau „O, cerule!”, sau dacă s-au consacrat astronomiei: „O, stelelor!” ori, dacă au o înclinație spre păgînism: „O, zei, e a mea, îmi aparține!”. Stirnind această larmă, oamenii buni își închipuie că-i imită pe artiști. În van însă, căci, în ceea ce privește dragostea acestora din urmă, lucrurile stau cu totul altfel. Se întîmplă uneori ca o mină nevăzută să smulgă vîlul ce acoperea ochii numiților muzicieni și, deodată, ei să vadă chipul îngeresc care, asemenea unei dulci și necercetate taine,

1. Scriitorul romantic german Clemens Brentano (1778-1842) folosește expresia în comedia *Ponce de Leon* (1804).

2. Partea pentru întreg (lat.).